

Emco Verkerk, *Spinoza*, 1981, olieverf op papier, op perspek, 29 x 27,4 cm, collectie Agnes en Frits Becht, courtesy de kunstenaar, Willem Baars Projects en Dordrecht Museum

KUNSTKRITIEK IN NEDERLAND

In april verschijnen de eerste delen uit een 16-delige reeks gewijd aan kunstcritiek in Nederland sinds 1885. Een gesprek met co-samensteller Peter de Ruiter.

Metropolis M: De reeks is echt enorm, zoveel delen gewijd aan kunstcritiek van na 1885. Waarom zo groot, zo omvangrijk? Kon het niet in iets minder delen, of in één handboek?

Peter de Ruiter: 'Elf delen lijkt veel, maar is dat wel zo? Het gaat om bloemlezingen uit de kunstcritiek in Nederland over een lange periode, 1885-2015: korte maar ook langere teksten, soms van wel vierduizend woorden of meer. 130 jaar kunstcritiek is een enorme tijdsspanne waarin zich talrijke ontwikkelingen hebben voorgedaan, in de beeldende kunst maar ook in de kritiek. De boeken behandelen stuk voor stuk een deelgebied, een thema, een tijdsperiode. Neem nu de bundel van mijn mederedacteur Jonneke Jobse. Zij heeft zich in haar onderzoek uitsluitend beziggehouden met het debat in de kunstcritiek over realisme en abstractie in de jaren veertig en vijftig van de twintigste eeuw, een tijd van wederopbouw en Koude Oorlog. Vijftien jaar kunstcritiek dus, waarin toonaangevende figuren als Cees Doelman, Hans Redeker, Charles Wentinck en de conservatieve J.M. Prange (ja, ook hij!) met ieder vier of meer teksten zijn opgenomen. Als lezer krijg je dan in de bloemlezing van de kritieken een genuanceerd beeld van zo'n criticus, diens kunstopvatting, diens oordelend vermogen.'

Waarom begonnen in 1885 en geëindigd in 2015?

'Het beginpunt is 1885, in 2016 zullen de laatste delen verschijnen. Vanaf 1885, het jaar waarin het algemeen culturele tijdschrift *De Nieuwe Gids* werd opgericht, is er sprake van een zekere mate van vernieuwing in de aanpak, de benaderingswijze van de criticus. Vanaf midden jaren tachtig van de negentiende eeuw gaan meer en meer kunstenaars zich manifesteren als kunstcriticus. Denk aan Jan Veth, die een dominante positie innam in het debat over de kunsten, of aan Willem Witsen.'

Hoe zijn de delen in grote lijnen opgebouwd? Per periode of meer thematisch? Ik zie dat wordt afgetrapt met een deel dat specifiek over schilderkunst gaat.

'Elk deel van de reeks bestaat uit drie componenten: een inleiding op de periode of op de betreffende thematiek van de bundel, een geannoteerde bloemlezing van een

dertig- of veertigtal integraal opgenomen en beknopt ingeleide recensies en ten slotte uitvoerige biografieën van de gebloemleesde critici. De reeks is, gelet op de datum van publicatie, niet chronologisch opgezet; het eerste deel gaat over de ontvangst van het "nieuwe" schilderen in de periode 1975-1989, het tweede is het genoemde deel van Jonneke Jobse, dat ingaat op de vraag hoe het naoorlogse debat over de toekomst van de eigentijdse schilderkunst zich aftekende. Uitgangspunt van de reeks als geheel is geweest om de kunstcritiek in Nederland in de schijnwerpers te plaatsen. Wij schrijven niet de geschiedenis van de beeldende kunst vanaf eind negentiende eeuw tot heden; wij concentreren ons op de geschiedschrijving van de kunstcritiek. Dat is wel even iets anders.'

Er wordt de laatste jaren vaak gesproken over een crisis in de kunstcritiek. Ik neem aan dat jij daar gezien deze reeks anders over denkt?

'Het begrip "crisis" in relatie tot de kunstcritiek duikt sinds jaar en dag, en soms tot vervelens toe, op. Het woord wordt al minstens een eeuw in de mond genomen. Vooral in de jaren tachtig en negentig was het bon ton om van een crisis in de kunstcritiek te spreken, trouwens, ook in de literatuurkritiek kwam je het woord regelmatig tegen. Het is interessant genoeg om het fenomeen goed te onderzoeken, maar het is en blijft een loze kreet als het begrip geen inhoud krijgt. Deze serie beoogt het oordeel als zou kunstcritiek in Nederland weinig voorstellen eens en voor altijd naar het rijk der fabelen te verwijzen. Wij laten zien hoe Nederlandse kunstcritici eigentijdse kunstontwikkelingen hebben gewaardeerd en welke rol zij speelden in de beeldvorming.'

Kunstcritiek in Nederland 1885-2015, redactie: Peter de Ruiter, Jonneke Jobse. Verschijnt vanaf april 2014. Eerste twee delen:

De terugkeer van het schilderen Kunstkritische opvattingen over een ijzersterk medium 1975-1989, auteur: Peter de Ruiter, ISBN 978-94-6208-125-3; *De schilderkunst in een kritiek stadium? Critici in debat over realisme en abstractie in een tijd van wederopbouw en Koude Oorlog 1945-1960*, auteur: Jonneke Jobse, ISBN 978-94-6208-124-6